

ATITUDINI

Răspunderea disciplinară a judecătorilor și procurorilor în dreptul comparat

*Andra Asănică, judecător,
Judecătoria Sectorului 6 București*

---

*Dans cet article nous allons faire un bref aperçu des principales coordonnées de l'engagement de la responsabilité disciplinaire des magistrats en Europe, notamment sur la manière de l'individualisation des faits qui constituent des **délits** disciplinaires, des sanctions, sur la procédure de constater et sanctionner les **délits** disciplinaires.*

À cet égard, nous constatons une diversité d'approches sur les aspects procéduraux de l'emploi de cette forme de responsabilité, sur les organismes impliqués dans les procédures disciplinaires, la procédure suivie, les sanctions prévues, mais une vision relativement unifiée en ce qui concerne les faits qui constituent des délits disciplinaires, visant à protéger des valeurs universelles: l'indépendance, l'impartialité du magistrat, la dignité de la profession.

En principe, les législations nationales analysées ont différemment traité la responsabilité disciplinaire des magistrats, dans chaque cas on trouve des éléments d'originalité déterminés par la tradition culturelle de chaque Etat, ou par les réalités socio-politique et les objectifs sur le statut de la profession, mais l'objectif est généralement d'éviter les barrières entre les juges et la société et de créer un équilibre, en utilisant des mesures proportionnées et adéquates, entre l'impératif de gagner la confiance du public dans le système judiciaire et la nécessité d'éviter la création d'une pression sur les membres de la magistrature.

Corolarul puterilor și încrederii conferite de societate judecătorilor este oferit de faptul că există anumite mijloace de a-i trage la răspundere pe aceștia și chiar de a-i înlătura din funcție în cazuri de comportament necorespunzător atât de grav încât să justifice

o asemenea măsură. Nevoia de precauție în recunoașterea acestor răspunderi provine din nevoia de a păstra independența și libertatea juridicului de presiuni necuvenite. Date fiind aceste aspecte, în legislațiile diferitelor state s-a încercat crearea

unor mijloacelor și condițiilor adecvate angajării răspunderii juridice a magistraților. În practică, cea mai accesată formă a răspunderii s-a dovedit a fi cea disciplinară.

În materia răspunderii disciplinare, în dreptul comparat, se remarcă o diversitate de abordare cu privire la aspectul procedural al angajării acestei forme de răspundere, respectiv organele implicate în procedura disciplinară, procedura urmată, sancțiunile dispuse, dar o viziune relativ unitară, în ceea ce privește faptele ce constituie abateri disciplinare, urmărindu-se prin instituirea respectivelor abateri protejarea unor valori universale: independența, imparțialitatea magistratului, respectarea demnității profesiei.

În primul rând trebuie spus că în majoritatea legislațiilor europene nu există o listă specială a abaterilor disciplinare imputabile magistraților, preferându-se instituirea unei prevederi generale care poate fi utilizată pentru a determina abaterile. De asemenea, în general, nu există o listă comună a abaterilor pentru judecători și procurori¹.

Există și situația de excepție a Finlandei, unde nu sunt reglementate proceduri disciplinare și nici sancțiuni de acest gen împotriva judecătorilor, iar

Deși legislațiile statelor reglementează mai multe forme de răspundere juridică a magistraților, în practică, cea mai accesată s-a dovedit a fi cea disciplinară.

un judecător poate fi privat de dreptul de a-și exercita funcția doar printr-o sentință pronunțată de o instanță. Dar, trebuie specificat faptul că răspunderea penală în Finlanda este reglementată de o asemenea manieră încât include fapte ce în alte legislații intră în sfera ilicitului disciplinar².

În principiu, abaterile disciplinare ale magistraților nu se cantonează exclusiv pe câmpul activității sale profesionale, ci vizează și aspecte ale vieții private a acestuia, atunci când, prin comportamentul său, fie și privat judecătorul compromite sau aduce atingere imaginii sau reputației instituțiilor judiciare³.

Astfel, în Ungaria, atunci în când prin relațiile sale, prin stilul de viață sau prin comportamentul său privat, judecătorul compromite reputația organului judiciar, aceasta constituie o abatere disciplinară.⁴

¹ În acest sens a se vedea Studiul Comparat elaborat de Grupul de lucru „Conduita judiciară” din cadrul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare din 03.02.2006, publicat integral de Ion Popa, *Tratat privind profesia de magistrat în România*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 572-590. Potrivit studiului doar în Spania există o listă a abaterilor disciplinare ale magistraților, în celelalte state, existând dispoziții generale inserate fie în Constituție, fie în alte legi.

² *Idem*, p.575.

³ La nivelul anului 2006, cele mai multe proceduri disciplinate inițiate împotriva judecătorilor în statele Uniunii Europene vizau neglijența

profesională (36%), urmată de incompetența profesională (32%), delict penale (4%) celelalte cazuri reprezentând (28%), în cazul procurorilor procedurile disciplinare au vizat în principal incompetența profesională (36%), delict penale (29%), iar conduita lipsită de etică (20%), datele statistice au fost publicate de Mircea Munteanu, *Date comparative relevante pentru funcționarea sistemului judiciar în statele membre ale Uniunii Europene*, în revista „Justiția în actualitate”, nr.2-3/2009, p.99-100.

⁴ Cristina Maria Florescu, *Răspunderea disciplinară a judecătorilor în dreptul comparat*, în revista *Justiția în Actualitate* nr.2/2008, p.63.

Legea Organică a Puterii Judiciare din Spania stabilește ca fiind o abatere foarte gravă afilierea la partide politice sau sindicate a unui magistrat, aspecte ce țin de viața sa particulară⁵.

În Polonia, încălcările de conduită, de ordine privată ale unui judecător, comise înainte ca acesta să intre în profesie, pot constitui abateri disciplinare care îl fac pe judecător nedemn de a-și exercita funcția.⁶

În Italia există abatere disciplinară ori de câte ori judecătorul prin acțiunile sale compromite prestigiul justiției, respectiv își îndeplinește obligațiile ori adoptă o conduită care îl face nedemn de încrederea sau considerația de care trebuie să se bucure⁷.

În Marea Britanie abaterile ce privesc viața privată sunt excluse, în principiu, acțiunii disciplinare.⁸

În Franța, Consiliul Superior al Magistraturii a apreciat că „manifestările din viața privată a unui judecător nu vizează prin ele însele

acțiunea disciplinară”, dar, dacă prin comportamentul său privat judecătorul aduce atingere încrederii justițiabililor, colegilor, auxiliarilor justiției, el nu mai este protejat de această imunitate de principiu și poate fi sancționat disciplinar întrucât există riscul afectării imaginii instituției din care face parte⁹.

În ceea ce privește sancționarea faptelor săvârșite în cadrul activității jurisdicționale a judecătorului trebuie spus că, în general, acesta nu poate fi anchetat disciplinar pentru conținutul hotărârilor judecătorești pe care le pronunță, acest principiu fiind destinat a garanta independența judecătorilor și exercițiul puterii lor suverane de apreciere¹⁰.

Principiul respectiv nu a fost interpretat și aplicat în mod absolut. În acest sens, amintim faptul că în Franța propunerea de modificare a textului legal ce cuprindea definiția abaterii disciplinare a fost declarată neconstituțională deoarece s-a apreciat că noul text¹¹ încalcă principiul independenței

⁵ În legislația spaniolă abaterile disciplinare ale magistraților sunt clasificate în trei categorii, în funcție de gravitatea acestora: foarte grave, grave și ușoare, a se vedea în acest sens Raportul seminarului cu tema „Studii comparate de caz cu privire la sancționarea disciplinară a magistraților, cu accent pe categoriile de sancțiuni aplicabile și criteriile utilizate pentru determinarea respectivei sancțiuni”, 26-27 octombrie 2006, București, p.7, disponibil pe www.csm1909.ro.

⁶ Gilles Charbonnier, *Panorama of Judicial Systems in European Union*, Ed. Bryland, 2008, p.331.

⁷ Abaterile disciplinare ale magistraților sunt împărțite în două categorii: abateri disciplinare în exercitarea funcției și abateri disciplinare în afara exercitării funcției, fiind prevăzute în Decretul-lege nr.109 din 23.02.2006 privind Reglementarea abaterilor disciplinare ale magistraților, a sancțiunilor corespunzătoare și a procedurilor pentru aplicarea acestora, precum și modificarea reglementărilor privind incompatibilitatea, eliberarea din funcție și transferul din oficiu al magistraților, în acest sens a se vedea Raportul seminarului „Răspunderea

disciplinară a magistraților și noțiunile de „rea credință” și „gravă neglijență” în administrarea justiției, potrivit art. 99 lit. h) din Legea nr. 303/2004”, 21 februarie 2007, București.

⁸ În Anglia principiile și limitele de apreciere a abaterilor disciplinare sunt prevăzute în *Judicial Discipline Regulations* ce a intrat în vigoare în aprilie 2006.

⁹ Cristina Maria Florescu, *op.cit.*, p.64.

¹⁰ Aceasta este poziția organelor disciplinare din Bulgaria, Danemarca, Grecia, Irlanda, Olanda, Cehia, Suedia.

¹¹ Textul propunerii legislative avea următorul conținut „reprezintă una dintre nerespectările îndatoririlor funcție sale violarea gravă și deliberată de către un magistrat a unei norme de procedură ce constituie o garanție esențială a drepturilor părților, comisă în cadrul unei judecăți încheiate printr-o hotărâre judecătorească devenită definitivă”, citat de Cristina Radu în *Comentariu al deciziei Consiliului Constituțional Francez referitoare la legea privind recrutarea, formarea și responsabilitatea magistraților în Franța*, în revista „Justiția în Actualitate” nr.1/2007, p.104.

autorității judecătorești și principiul separațiilor puterilor în stat, deoarece permitea extinderea răspunderii disciplinare a magistraților și asupra activității jurisdicționale, atunci când nerespectarea dispozițiilor procedurale nu au fost în prealabil constatate printr-o hotărâre judecătorească definitivă.¹²

De asemenea, principiul nu se aplică dacă în conținutul hotărârii se folosesc termeni extrem de duri (Norvegia), rasiști (Luxemburg), jignitori (Spania).

În Polonia încălcarea evidentă și inacceptabilă a unor dispoziții legale determinate poate conduce la pronunțarea unei sancțiuni disciplinare¹³.

Examenul comparativ al sancțiunilor disciplinare permite a se distinge trei categorii de sancțiuni: sancțiuni de ordin moral, cum ar fi avertismentul, sancțiuni de ordin pecuniar, cum ar fi amenda, reducerea salariului; sancțiuni grave cum ar fi suspendarea, mutarea disciplinară, revocarea din funcție¹⁴.

Există țări care prevăd doar două sancțiuni disciplinare, respectiv una ușoară, mustrarea și cealaltă gravă, cum ar fi eliberarea din funcție. Este cazul Marii Britanii unde, în ultimii 30

de ani, s-a aplicat doar de două ori sancțiunea cea mai gravă.¹⁵

Cele mai multe state au adoptat însă un sistem sancționator gradual, existând posibilitatea aplicării unor sancțiuni intermediare. Astfel, în Spania, organul disciplinar are la dispoziție cinci sancțiuni (avertismentul; amendă de până la 6.000 Euro; mutarea la o altă instanță, situată la cel puțin 100 de kilometri - aceasta presupune că cel sancționat nu se mai poate înscrie pentru a ocupa un alt post la instanța de la care a fost mutat pentru o perioadă de trei ani și este necesar ca, în conținutul hotărârii, să se delimiteze exact întinderea acestei sancțiuni; suspendarea, până la trei ani; excluderea din magistratură se aplică în cazurile extrem de grave, în care fapta și caracterul ei intenționat sunt evidente, iar rezultatul produs afectează de o manieră considerabilă funcționarea sistemului judiciar), în Italia șase sancțiuni (avertisment; admonestare - vot de blam; pierderea vechimii; incapacitate temporară de a ocupa o funcție de conducere sau de conducere medie; suspendarea din funcție pe perioade cuprinse între trei luni și doi ani; demiterea)¹⁶, iar în Franța opt sancțiuni (mustrare cu mențiune în

¹² *Ibidem*.

¹³ Raportul seminarului cu tema „Studii comparate de caz cu privire la sancționarea disciplinară a magistraților, cu accent pe categoriile de sancțiuni aplicabile și criteriile utilizate pentru determinarea respectivei sancțiuni”, 26-27 octombrie 2006, București, p. 9.

¹⁴ La nivelul statelor Uniunii Europene, în 2006, avertismentul a fost cea mai întâlnită sancțiune, 48% din sancțiunile aplicate judecătorilor și 46% din sancțiunile aplicate procurorilor, datele statistice au fost publicate de Mircea Munteanu, *Date comparative relevante* ..., p. 99-100.

¹⁵ Diana Mincă, *Aspecte relevante privind sistemul juridic britanic, rezultate în urma stagiului de pregătire a unor magistrați români în Marea Britanie desfășurată în perioada 1-10 iunie 2009*, în revista „Justiția în Actualitate”, nr. 4/2009, p. 113. Sancțiunea eliberării din funcție a fost dispusă odată, în anii 1980 împotriva unui judecător care făcea trafic cu vin în Franța și recent față de un judecător care, conform rezultatelor anchetei, și-a pierdut capacitatea de exercițiu a profesiei, manifestând un comportament ciudat pe parcursul activității de judecată.

¹⁶ *Idem*, p.10-15.

dosar; mutare din oficiu; retragerea unor funcții; coborârea cu o treaptă; excluderea temporară din funcții pe o perioadă maximă de un an, cu neplata totală sau parțială a retribuției, retrogradarea; scoaterea la pensie din oficiu sau acceptarea de a înceta funcțiile atunci când magistratul nu are dreptul la plata unei pensii; revocarea cu sau fără suspendarea drepturilor la pensie)¹⁷.

În ceea ce privește modalitățile de sesizare a organului disciplinar, trebuie realizată o distincție după cum acțiunea disciplinară este rezervată autorităților publice sau poate fi inițiată în mod direct de către cetățeni care pretind a fi victimele abaterilor disciplinare comise de magistrați.

În cazul în care exercitarea acțiunii disciplinare aparține autorităților publice sesizăm situația când acest atribuit aparține, în mod exclusiv, ministrului justiției, fie situația în care ministrul justiției împarte această posibilitate cu alte autorități.

Prima ipoteza o întâlnim în legislația Irlandei, unde procedura disciplinară variază după gradul judecătorului anchetat, iar ministrul justiției joacă un rol central. Atunci când este vorba de un judecător de la un tribunal de district supus acestei proceduri, ministrul justiției are prerogativa de a aprecia oportunitatea declanșării cercetării disciplinare împotriva acestuia din urmă. Angajarea unei asemenea proceduri este extrem de riguroasă: atunci când președintele instanței apreciază comportamentul unuia dintre

colegii săi drept criticabil, va proceda la o primă anchetă administrativă în cadrul căreia va întocmi un raport pe care îl va înainta ministrului justiției, iar pe baza acestui raport ministrul justiției va aprecia dacă se impune sau nu efectuarea unei anchete suplimentare. Abia după lecturarea raportului anchetei suplimentare, efectuată de un membru al Curții Supreme anume desemnat, ministrul justiției va hotărî asupra oportunității exercitării acțiunii disciplinare împotriva judecătorului¹⁸.

Partajarea atribuțiilor în materie disciplinară între ministrul justiției și alte autorități, în special instanțele superioare, urmărește să implice tot mai mult respectivele instanțe în prevenirea abaterilor disciplinare.

În acest sens amintim situația Estoniei, Letoniei, Cehiei, Danemarca unde ministrul justiției partajează atribuția exercitării acțiunii disciplinare fie cu președintele Curții Supreme, fie cu președinții curților de apel sau ai tribunalelor¹⁹.

În Italia atribuțiile în materie sunt conferite, în mod alternativ, ministrului justiției, care le exercită prin intermediul Procurorului General al Parchetului de pe lângă Curtea de Casație, și prin intermediu acestuia din urmă direct.²⁰

În Germania ministrul federal al justiției poate depune plângere disciplinară împotriva unui judecător al Curții Supreme în fața tribunalului disciplinar federal. Aceeași atribuție aparține și președintelui instanței unde activează judecătorul în cauză și chiar

¹⁷ Sancțiunile disciplinare sunt reglementate de art. 45-47 din Ordonanța nr. 58-1270 din 22.12.1958 ce reglementează statutul magistraților în dreptul francez, disponibilă pe <http://www.conseil-superieur-magistrature.fr>.

¹⁸ Cristina Maria Florescu, *op.cit.*, p.60.

¹⁹ Studiul Comparat elaborat de Grupul de lucru „Conduita judiciară” din cadrul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare din 03.02.2006, publicat integral de Ion Popa, *op.cit.*, p.575-576.

acestea din urmă, în măsura în care dorește să înlăture bănuiala care plănăză asupra lui cu privire la eventuala abatere disciplinară.²¹

Potrivit legislației franceze, Consiliul Superior al Magistraturii, în calitate de instanță disciplinară, poate fi sesizat atât de ministrul justiției, cât și de președintele Curții de Casație pentru judecători, Procurorul General pentru procurori, iar după 2002 și de conducătorii instanțelor și parchetelor²².

În unele state, pentru a spori încrederea publicului în justiție, este permis cetățenilor să aibă inițiativa declanșării procedurii disciplinare împotriva judecătorilor, mai mult sau mai puțin direct.

Astfel, în unele țări cum ar fi Spania, Danemarca, Norvegia, Olanda procedura disciplinară poate fi promovată direct și efectiv de către justițiabil, în fața organului disciplinar.

În alte sisteme juridice, justițiabilii nu au aceste prerogative, având dreptul doar de a adresa plângeri individuale unor organe disciplinare cărora le revine rolul de filtru, respectiv de a selecta plângerile și de a le trimite autorității suverane de apreciere asupra necesității promovării acțiunii disciplinare. O asemenea situație întâl-

nim în Italia, unde Consiliul Superior al Magistraturii, care primește plângerile justițiabililor, după selectarea lor, le înaintază ministrului justiției sau Procurorului General al Parchetului de pe lângă Curtea de Casație, singurele autorități competente să decidă dacă este cazul sau nu să exercite acțiunea disciplinară²³.

În Belgia acțiunea disciplinară este declanșată de organele de conducere ale sistemului judiciar²⁴.

În Marea Britanie, în anul 2006, s-a înființat Biroul de plângeri judiciare, organism independent față de Ministerul Justiției, care are competența de a primi plângerile formulate de justițiabili sau sesizările membrilor profesiei, în legătura cu activitatea desfășurată de un judecător. Biroul este compus din funcționari publici, care efectuează verificări preliminare, dar atunci când se dispune efectuarea unei anchete este desemnat un judecător senior, care supraveghează desfășurarea anchetei²⁵. În cazul în care plângerea este vădit neîntemeiată, Biroul o poate clasa, fără efectuarea oricărei anchete (95% din totalul plângerilor înregistrate anual se clasează). Dacă Biroul de plângeri judiciare consideră că există indicii întemeiate

²⁰ Gilles Charbonnier, *op.cit.*, p.238.

²¹ Cristina Maria Florescu, *op.cit.*, p.61. De precizat faptul că în Germania răspunderea disciplinară a judecătorilor nu este reglementată în mod independent nici la nivel federal, nici la nivel de land. Pentru judecătorii federali legea aplicabilă este legea disciplinară federală privind funcționarii publici, iar pentru judecătorii de land se aplică legile disciplinare pentru funcționarii publici de land, pentru detalii a se vedea Mona Maria Pivniceru, Cătălin Luca, coordonatori, *Deontologia profesiei de magistrat. Repere contemporane*, Ed. Hamangiu, 2008, p.173.

²² Gilles Charbonnier, *op.cit.*, p.155.

²³ Cristina Maria Florescu, *op.cit.*, p.61.

²⁴ Gilles Charbonnier, *op.cit.*, p.45.

²⁵ Diana Mincă, *op.cit.* p.113. În Marea Britanie, sistemul organizat pentru supravegherea respectării normelor profesionale și etice de către judecători este conceput ca un sistem informativ și preventiv, iar sancțiunea disciplinară este aplicată în ultimă instanță. Astfel, dacă un judecător întârzie frecvent la serviciu sau nu efectuează în termen atribuțiile de serviciu, chiar și în lipsa unei plângeri, este sesizat formal *Lord Chief Justice*, care desemnează un judecător senior pentru ai atrage atenția judecătorului în cauză cu privire la conduita sa, această atenționare având un caracter preventiv.

cu privire la existența unui comportament neadecvat al judecătorului va sesiza Lordul Cancelar și Lordul *Chief Justice*.

În majoritatea statelor instanța disciplinară are o compunere mixtă, respectiv, atât reprezentanți ai magistraților, cât și membrii aleși din cadrul juriștilor, profesorilor universitari. Sunt rare cazurile când organul disciplinar este compus exclusiv din magistrați.

Sistemul mixt este destinat să mențină un control extern asupra disciplinei judecătorilor și reflectă ideea că justiția nu aparține doar magistraților.

În acest sens, arătăm că în Italia, secția disciplinară a Consiliului Superior al Magistraturii este compusă din șase membrii, doi aleși de Parlament, care nu fac parte din corpul magistraților, iar patru sunt magistrați.

În Spania compunerea instanței disciplinare, reprezentate de Consiliul General al Puterii Judecătorești, diferă în funcție de gravitatea abaterii disciplinare imputate magistratului anchetat. În cazul în care abaterea disciplinară este foarte gravă, competența aparține Plenului Consiliului, compus din douăzeci de membri, din care doisprezece magistrați și opt juriști reputați; în cazul abaterilor grave, competența aparține Comisiei de disciplină a Consiliului, compusă exclusiv din magistrați, iar în cazul abaterilor ușoare competența revine fie președintelui Tribunalului Suprem și tribunalelor superioare (pentru aplicarea sancțiunii avertismentului) și colegiul de conducere al Tribunalului

Suprem și tribunalelor superioare, pentru judecătorii și procurorii din circumscriptiile acestora (pentru aplicarea amenzii).²⁶

În Franța, Consiliul Superior al Magistraturii este compus din unsprezece membri, din care patru nu fac parte din corpul magistraților (fiind numiți de Președintele Republicii, Președintele Adunării Naționale, Senat, Consiliul de Stat). În cadrul Consiliului Superior al Magistraturii funcționează două comisii de disciplină, una pentru judecători, ce acționează ca o veritabilă instanță disciplinară și alta pentru procurori care nu face decât să dea un aviz ministrului justiției, care are de fapt competența de a-l sancționa pe magistratul procuror²⁷.

Atunci când instanța disciplinară este compusă exclusiv din magistrați, distingem după cum compunerea are în vedere reprezentarea, la nivelul acelei instanțe, a diferitelor instanțe pe grade de jurisdicție sau după cum are în vedere gradul instanței căreia îi aparține magistratul anchetat.

Astfel, în Slovenia, Estonia, Danemarca, mai multe grade sau chiar toate gradele instanțelor de judecată sunt reprezentate în cadrul organului disciplinar²⁸. La polul opus se află Cipru, unde Consiliul Superior al Magistraturii este compus exclusiv din judecători ai instanței supreme.

O situație specială întâlnim în cazul Germaniei, unde, datorită formei federale a statului, există în cadrul aceluiași sistem juridic o pluralitate de organe disciplinare. Atât la nivel federal

---

²⁶ Raportul seminarului cu tema „Studii comparate de caz cu privire la sancționarea disciplinară a magistraților, cu accent pe categoriile de sancțiuni aplicabile și criteriile utilizate pentru determinarea respectivei sancțiuni”, 26-27

octombrie 2006, București, p. 9.

²⁷ Ion. Leș, *Organizarea sistemului judiciar în dreptul comparat*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 66.

²⁸ Cristina Maria Florescu, *op.cit.*, p. 62.

cât și la nivelul landurilor există structuri disciplinare autonome, fondate pe principiul autodisciplinării. La nivel federal, instanța disciplinară apare ca o secție specializată a Curții Federale de Justiție, compusă exclusiv din magistrați care acționează în cadrul acestei instanțe. La nivelul landurilor, sancțiunile disciplinare vor fi pronunțate de secția disciplinară a instanței căreia îi aparține magistratul cercetat, compusă exclusiv din magistrați care-și desfășoară activitatea în cadrul instanței respective, care au același grad ca magistratul anchetat.²⁹

În Marea Britanie, sancțiunea disciplinară va fi stabilită prin acordul realizat de Lord Chief Justice și Lordul Cancelar. Această procedură este o formă de aplicare a Concordatului, astfel încât dacă cei doi nu se înțeleg, nu se poate aplica sancțiunea disciplinară doar de unul dintre ei. Împotriva deciziei comune a Lord Chief Justice și Lordul Cancelar de aplicare a unei sancțiuni disciplinare, judecătorul poate declara apel, ce se va soluționa de Biroul de Revizuire, compus din patru membrii: un judecător senior, un judecător cu același grad profesional ca cel sancționat și doi reprezentanți ai societății civile. În sistemul juridic englez, rolul Consiliului Judecătorilor este unul limitat în procedura disciplinară, acesta având dreptul să intervină doar pentru al sista pe judecător sau să-l consilieze³⁰.

În ceea ce privește procedura urmată în cazul derulării acțiunilor disciplinare observăm că majoritatea

legislațiilor nu cuprind o descriere amănunțită a acesteia.

În principiu, în majoritatea legislațiilor este reglementată faza cercetării prealabile, care trebuie să se realizeze cu respectarea dreptului la apărare al magistratului.

În Italia, sesizarea secției disciplinare a Consiliului Superior al Magistraturii poate fi precedată de o anchetă sumară, ce are drept scop lămurirea procurorului general, care deține atributul formulării sesizării, în ceea ce privește decizia de urmărire disciplinară. Procedura disciplinară este contradictorie în toate etapele, desfășurându-se după regulile Codului de procedură penală. Cercetarea prealabilă propriu-zisă este condusă de procurorul general, dar secția disciplinară a Consiliului poate efectua actele de anchetă pe care le consideră necesare³¹. Împotriva hotărârilor Secției disciplinare se admitea recursul la Secțiile reunite civile ale Curții de Casație.

În Spania, procedura disciplinară variază în funcție de gravitatea abaterii disciplinare și de sancțiunea prevăzută de lege. Astfel, cu cât abaterea este mai gravă, procedura se apropie de cea reglementată de dreptul comun, constând în dreptul la un avocat, desemnarea unui raportor pentru instrucția cauzei, schimbul contradictoriu de documente³².

Ca regulă generală, autoritatea însărcinată cu cercetarea prealabilă este fie cea care are dreptul de a angaja urmărirea disciplinară (este cazul

²⁹ *Ibidem*

³⁰ Diana Mincă, *op.cit.*, p. 113.

³¹ Gilles Charbonnier, *op.cit.*, p. 237.

³² Raportul seminarului cu tema „Studii comparate de caz cu privire la sancționarea

disciplinară a magistraților, cu accent pe categoriile de sancțiuni aplicabile și criteriile utilizate pentru determinarea respectivei sancțiuni”, 26-27 octombrie 2006, București, p.10.

Belgiei, în situația abaterilor ușoare și al Suediei), fie unul dintre membrii organului disciplinar (este cazul Bulgariei sau al Germaniei), fie o formațiune colegială organului disciplinar (este cazul Belgiei în situația abaterilor grave, Luxembourg), fie un înalt reprezentant al Ministerului Public (situația din Austria sau Olanda), fie un judecător independent, desemnat de organul disciplinar (Marea Britanie, Portugalia)³³.

În Franța, Președintele Curții de Casație, în calitate de președinte al Consiliului de disciplină, desemnează un raportor dintre membrii Consiliului pe care îl mandatează să efectueze instrucția cauzei. Consiliul poate îndeplini orice act de investigație, poate audia judecătorul în cauză și pe cel care a făcut plângerea, poate audia martori. Raportul întocmit este transmis magistratului vizat, împreună cu dosarul, înainte de a fi audiat³⁴.

Audierile în materie disciplinară sunt în principiu nepublice (este cazul Bulgarie, Danemarcei, Spaniei, Greciei, Olandei, Suediei). Dimpotrivă, în Franța, ca urmare a modificărilor legislative survenite în 2001, s-a instituit principiul publicității ședințelor disciplinare în fața Consiliului Superior al Magistraturii, și numai acesta poate interzice publicului accesul în sală, dacă apărarea ordinii publice impune acest lucru. În Belgia, Italia, Cehia, Polonia, procedura este publică, dar la solicitarea judecătorului cercetat,

procedura se poate derula cu ușile închise³⁵.

Deciziile pronunțate de organele disciplinare pot fi contestate în fața instanțelor de drept comun, în principiu la instanțele supreme.³⁶

În ceea ce privește normelor deontologice, observăm că la nivel european există o tendință recentă de afirmare și codificare a standardelor de conduită ale magistraților.

Cel mai vechi "cod etic" a fost adoptat de Asociația Națională a Judecătorilor din Italia în 1994. Întrucât normele deontologice au fost adoptate de o asociație profesională, acestea nu au valoarea unor reguli disciplinare sau penale, ci este un instrument auto-regulator generat de însuși sistemul juridic.³⁷

În Belgia nu există un cod deontologic. Normele deontologice se regăsesc în diverse prevederi ale „Codului judiciar”, în jurisprudență și în doctrină.³⁸

În Franța nu există un cod deontologic, însă încălcarea unor norme ce țin de etica judiciară poate atrage sesizări scrise privind evaluarea profesională a judecătorului. Consiliul Superior al Magistraturii a reținut că „fiind vorba despre deontologia magistraților, estimează că formula codului deontologic foarte detaliat nu este adecvată și că trebuie păstrată cea a enunțului principiilor generale, deoarece aceasta este concepția prezentată în Franța din 1958”.³⁹ În acest context,

³³ Cristina Maria Florescu, *op.cit.*, p. 63

³⁴ Ion Leș, *op.cit.*, p. 66.

³⁵ Cristina Maria Florescu, *op.cit.*, p. 63

³⁶ Mircea Munteanu, *Date comparative relevante...*p.100.

³⁷ Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, p.9.

³⁸ Studiul Comparat elaborat de Grupul de lucru „Conduita judiciară” din cadrul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare din 03.02.2006, publicat integral de Ion Popa, *op.cit.*, p.584.

³⁹ Tamara Manea, Îndatoririle etice ale judecătorilor și procurorilor, în Dreptul nr. 1/2009, p.110.

principiile deontologice au fost conturate, în mare parte, de jurisprudența în materie disciplinară. Pentru a atenua laconismul unor texte care definesc deontologia magistraților francezi, instanțele disciplinare, prin motivările din ce în ce mai ample ale deciziilor și avizelor date în cazuri deosebite, au conturat un ansamblu de principii „derivate” din valorile fundamentale specificate în statutul magistraților⁴⁰.

În Germania normele deontologice sunt înscrise în legea germană a justiției și legea federală din 8 septembrie 1961. Încălcarea îndatoririlor etice este avută în vedere la evaluarea profesională⁴¹.

De asemenea, în Olanda, în anul 2000 a fost elaborat Codul pentru procurorii publici, iar în anul 2004 au intrat în vigoare Îndrumările judiciare care se aplică judecătorilor. Acestea cuprind principii neobligatorii, care se referă la modul de soluționare a cauzelor în care acuzații sau avocații acestora sunt rude sau în care există motive de recuzare a judecătorilor⁴².

Așa cum s-a putut observa în cele expuse anterior, diverse țări au tratat în mod diferit răspunderea disciplinară a magistraților, deși în fiecare caz cu obiectivul general de a evita apariția unor bariere insurmontabile între judecători și societate și de a crea un echilibru, prin măsuri proporționale și adecvate, între imperativul câștigării încrederii publice în sistemul judiciar și necesitatea evitării creării de presiuni asupra membrilor corpului magistraților.

La momentul actual problema răspunderii și responsabilizării magistratului pentru activitatea desfășurată este privită cu mare interes, la nivel internațional. Un exemplu convingător în acest sens îl reprezintă o hotărâre recentă⁴³, a Curții Europene a Drepturilor Omului, care a reținut încălcarea de către statul italian a dispozițiilor art. 2 din Convenție, deoarece nu a depus toate diligențele pentru a descoperi și sancționa corespunzător o eventuală răspundere a agenților săi (procurori și judecători) într-o cauză având ca obiect omorul a două persoane comis de un infractor pus în regim penitenciar semi-deschis. Curtea a reținut că acordarea de către judecător a posibilității de executare a pedepsei aplicate infractorului în regim penitenciar semi-deschis (care profitând de regimul de executare al pedepsei a comis un dublu asasinat), în ciuda antecedentelor sale penale și a comportamentului avut în detenție și omisiunea parchetului de a aduce la cunoștința judecătorului faptul că infractorul respectiv reluase activitățile sale ilegale, reprezintă o încălcare a obligațiilor puse în sarcina agenților statului prin art. 2 din Convenție. Deși în situația respectivă s-a demarat acțiunea disciplinară împotriva judecătorului, fiind aplicată sancțiunea avertismentului, Curtea a apreciat că această măsură nu a fost suficientă, mai ales că împotriva procurorului de caz nu s-a luat nici o măsură.

---

⁴⁰ *Idem*, p.111.

⁴¹ Raportul seminarului cu tema „Etica judiciară – temeuriile și perspectivele sale într-o viziune comparativă europeană”, 12-13 iunie 2007, disponibil pe www.csm1909.ro

⁴² *Ibidem*.

⁴³ CEDO, cauza *Maiorano c. Italiei*, cererea nr. 28634/06, hotărârea din 15.12.2009, disponibilă pe www.echr.coe.int.